

Katalizátorszerepben az eVITA Nemzeti Technológiai Platform

Dr. Hanák Péter,

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Egészségügyi Mérnöki Tudásközpont

Kétségtelen tény, hogy az újabban egészségiparnak nevezett szektor gazdasági és társadalmi jelentősége folyamatosan nő. E szektoron belül az infokommunikációs – ambiens – technológiákkal segített életvitel egyre nagyobb teret követel magának: kezd ugyanis általánosan elfogadottá válni az a nézet, hogy a társadalom előregedéséből fakadó problémák kezelése, a szociális és az egészségügyi ellátórendszerek fenntarthatósága jelentős mértékben függ attól, hogy milyen széles körben és milyen mértékben sikerül elterjeszteni az infokommunikációs technológiák használatát. Ebben a folyamatban a 2008-ban megalakult eVITA – azaz az életvitelt segítő Infokommunikációs Technológiák és Alkalmazások – Nemzeti Technológiai Platformnak katalizátorként jelentős szerepe lehet.

There is no doubt that the sector nowadays referred to as health industry has a continuously growing economic and social significance. Within this sector, the demand for information and communication technologies – ambient – assisted living is growing rapidly, since it is becoming generally accepted that our ability to deal with the problems of an ageing society, and the sustainability of the social and medical care systems depend considerably on the spread and extent of the use of information and communication technologies. In this process, the eVITA – Assistive Information and Communication Technologies and Applications – National Technology Platform founded in 2008 may have, as catalyst, a significant role.

Mérföldkőhöz érkezett az eVITA Platform. Tagjai nagy munkát végeztek: elkészítették a Stratégiai Kutatási Tervet (SKT), és heteken belül leteszik az asztalra a Stratégiai Megvalósítási Tervet (SMT) is. De milyen szempontok alapján folyt a munka, illetve melyek az SKT fő területei?

Az eVITA Platform, illetve a platformtagok közreműködésével készülő SKT és SMT szempontjából fokozott jelentősége van a világban és így Magyarországon is tapasztalható megatrendeknek. Ezek közé tartozik – többek között – a népesség öregedése, az egészségügyi kiadások robbanásszerű növekedése, a fogyatékkal élők jogainak elismerése, az egészségtudatosság térhódítása, az infokommunikációs technológiák kihasználatlan lehetőségei, az internet és a mobilitás terjedése. Figyelemre méltó adat például, hogy míg 2009-ben a hazai népesség 22,1 százaléka tartozott a 60 éves és annál idősebb korosztályba, addig 2050-ben ez az arány eléri a 33 százalékot. Ennek oka részben az átlag-

életkor növekedése, részben a születések számának csökkenése. (Közismert, hogy Magyarországon a születéskor várható élettartam 6-7 évvel rövidebb az európai uniós átlagnál. Az azonban kevésbé tudott, hogy az átlagéletkor tízévente mind az Európai Unióban, mind Magyarországon két évvel nő.) A mai helyzethez képest tehát sokkal kevesebb embernek kell majd gondoskodnia sokkal több idős ember ellátásáról. Ez – összeadódva egyéb problémákkal, így például az idült betegségek előtérbe kerülésével, az elmagányosodással, a lakosság rossz egészségmagatartásával – a következő évtizedekben egyre nagyobb gondot jelent majd mind az egyének és családok, mind a társadalom egésze számára. A hazai egészségügyi rendszer – szemlélet- és struktúraváltás, valamint a korszerű technikai eszközök széles körű használata nélkül – nem lesz alkalmas arra, hogy a kialakuló helyzetre megoldást nyújtson.

HIPOTÉZISEK ÉS CÉLOK

Az eVITA Platform alapkérdése, hogy infokommunikációs technológiák alkalmazásával hogyan segíthetjük az egészség megőrzését és fejlesztését, valamint – egészséghiányos esetekben – az egészségi deficit pótlását. Az egészség megőrzése kategóriába soroljuk például a napi tevékenységek elvégzésének felügyeletét (otthon és közterületen), az egészségi állapot figyelését (otthon, közterületen; sportolás és más szabadidős tevékenység végzése közben), illetve az orvos vagy más egészségügyi szakember által előírt terápia betartásának ellenőrzését. Az egészség fejlesztése kategóriába a fizikális és mentális képességek fejlesztésének, továbbá az eredmények, változások mérésének a támogatása tartozik. Az egészséghiány lehet átmeneti vagy tartós. Átmeneti egészséghiányról akut betegségek, tartós egészséghiányról krónikus betegségek, valamint született vagy szerzett fogyatékoságok esetén van szó.

A fókuszterület tehát az életvitelt segítő infokommunikációs technológiák és alkalmazások témaköre, ami számos ponton kapcsolódik az infokommunikációs technológiák egészségügyi alkalmazásaihoz, de korántsem fedi le az összes egészségügyi IT-alkalmazást. Másképpen fogalmazva: az eVITA Platform olyan infokommunikációs alkalmazásokkal kíván foglalkozni, amelyek egyén-egyen vagy egyén-szolgáltató közötti kapcsolatokat feltételeznek. Nem tartoznak azonban a Platform érdeklődési körébe az olyan IT-alkalmazások, amelyeket egy szolgáltató nyújt egy másik szolgáltatónak (például egy egészségügyi intézmény a házi orvosnak vagy egy másik egészségügyi intézménynek).

Az eVITA Platform három kiinduló hipotézist állított fel. Ezek a következők:

- a képességek infokommunikációs rendszerekkel segített fejlesztése, illetve pótlása révén javul az egyének önellátó, illetve munkaképessége;
- a monitorozásra, illetve interaktív kommunikációra is képes önszabályozó távfelügyeleti rendszerek javítják az ápolás és gondozás hatékonyságát;
- a környezeti és a szervi működések adatain alapuló távjelzések, illetve beavatkozások javítják az egyén egészségi állapotát és növelik a biztonságát (például visszajelzésekkel tájékoztatnak az alkalmazott terápiák hatásszosságáról, vagy vészjelzésekkel figyelmeztetnek a kritikus helyzetekre).

A fentiek együttesen – az életminőség javítása mellett – csökkentik az ellátási igényt is, elősegítve ezzel az ellátórendszerek fenntarthatóságát.

A hipotézisekből kiindulva az eVITA Platform fő célja, hogy

- elősegítse az infokommunikációs eszközök alkalmazását az egészség által befolyásolt életminőség javításában: az egészség megőrzésében és fejlesztésében, valamint – egészséghiányos esetekben – az egészségi hiányok pótlásában, ezáltal
- csökkentse az egyénekre, a családokra, illetve a társadalom egészére nehezedő terheket, és így
- hozzájáruljon az egészségügyi és szociális ellátórendszerek hosszú távú fenntarthatóságához.

TEMATIKUS ÉS MÓDSZERTANI KUTATÁSI TERÜLETEK

Az eVITA Platform tagjai, az alapkérdésként megfogalmazott problémafelvetéssel összhangban, négy tematikus és két módszertani kutatási területet azonosítottak a rövid és középtávú stratégiai kutatások tárgyaként:

A tematikus kutatási területek a következők:

- otthoni és lakáson kívüli felügyelet,
- terápiakövetés és -támogatás,
- fogyatékok pótlása,
- egészségmegőrzés és -fejlesztés támogatása infokommunikációs eszközökkel.

A módszertani kutatási területek a következők:

- általános módszertani kérdések,
- oktatási és képzési módszertani kérdések.

A tematikus és a módszertani munkacsoportok törekednek arra, hogy a vizsgálódásuk eredményeit közvetlenül is egyeztessék a szakmapolitikai döntéshozókkal és a szakmai testületekkel, hiszen az eVITA Platform feladatának tekintik a megoldások intézményesítését és az érdekérvényesítést, és fontosnak tartja a terület súlyponti szerepének fenntartását a magyar és az európai pályázati rendszerekben, mind a kutatás-fejlesztés-innováció, mind a vállalkozásfejlesztés terén.

A tematikus munkacsoportok műszaki (technológiai) kérdésekkel is foglalkoznak: a maguk szűkebb szakmai területén folyamatosan értéklik a technológiai trendeket, a szabványok korai követhetősége érdekében pedig, lehetőségeikhez mérten, támogatják a nemzetközi szabványosítási tevékenységbe való bekapcsolódást.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Ez az írás nem jöhetett volna létre az eVITA Platform tudományos tanácsa és operatív testülete, valamint hat munkacsoportja tagjainak aktív közreműködése, továbbá az NKTH támogatása nélkül. A szerző köszönetet mond nekik, továbbá mindenkinek, aki a Platform munkájában még részt vesz, vagy más módon segíti a Platform tevékenységét.

Az eVITA Platformról

Az európai technológiai platformok az Európai Bizottság kezdeményezésére 2001-től kezdődően jöttek létre. Magyarországon a Nemzeti Kutatási és Technológiai hivatal (NKTH) támogatásával 2008 óta alakulnak technológiai platformok. Ezek közül az egyik legkorábbi az eVITA Nemzeti Technológiai Platform (honlapja: <http://evitaplatform.hu>).

A technológiai platformok tipikus célja a technológia fejlesztése egy adott műszaki területen. Az eVITA Platform ezzel elmentésben adott technológiák, konkrétan az infokommunikációs technológiák innovatív alkalmazását kívánja elősegíteni a választott területen. A technológiai platformok tipikus érdekhordozói az adott műszaki területen dolgozó kutatói közösségek és ipari vállalkozások. Az eVITA Platform érdekhordozói köre ennél jóval bővebb, ugyanis az eVITA szolgáltatások és termékek speciális jellege miatt már a kutatás-fejlesztésbe be kell vonni a későbbi felhasználók képviselőit. Az eVITA Platform céljainak eléréséhez a műszaki eszközök létrehozása, a jogi és befogadói környezet kialakítása nem elegendő. Az eVITA Platform témakörei és az európai AAL Közös Program (AAL = Ambient Assisted Living, ambiens rendszerekkel segített életvitel) között szoros kapcsolat van, már csak azért is, mert az AAL Közös Program szolgált mintául az eVITA kezdeményezés útnak indításakor.

Az eVITA Platform szervezetei: a Tudományos Tanács, Somody Imre elnök vezetésével, az Operatív Tanács, Hanák Péter szakmai vezetésével, valamint a tematikus és módszertani munkacsoportok.

Az eVITA Platform tagszervezeteinek száma jelenleg 23. Szándékunk a tagok körének jelentős bővítése: a Platform nyitott, várja az újonnan belépőket. Csatlakozni a honlapról letölthető belépési nyilatkozattal lehet.

IRODALOMJEGYZÉK

- [1] Nagy András László írása: eVITA program: életviteli technológiák és alkalmazások. IME – Az egészségügyi vezetők szaklapja, VII. évf. 1. szám, 2008. február, http://biloba.hu/ime/2008_1/40_41.pdf
- [2] Nagy András László írása: eVITA program – életviteli technológiák és alkalmazások. Interjú Somody Imrével, a Stratégiai Testület és Alföldi Istvánnal, az Operatív Testület elnökével. IME – Az egészségügyi vezetők szaklapja, VII. évf. 2. szám, 2008. március, http://biloba.hu/ime/2008_2/50_54.pdf
- [3] Infokommunikáció az életvitel szolgálatában – Beszámoló az eVITA 2008 Konferencia és Szakkiállításról. Összeállította: dr. Hanák Péter, IME – Az egészségügyi vezetők szaklapja, VII. évf. 4. szám, 2008. május, http://biloba.hu/ime/2008_4/43_45.pdf
- [4] Dr. Somody Imre: Paradigmaváltás az egészségügyben – ICT: híd a az egészségügyi jelene és jövője között. IME – Az egészségügyi vezetők szaklapja, VII. évf. 5. szám, 2008. június, http://biloba.hu/ime/2008_5/50_52.pdf
- [5] Szerkesztőségi cikk: Összefoglaló dr. Somody Imre előadásáról. IME – Az egészségügyi vezetők szaklapja, VII. évf. 6. szám, 2008. július, http://biloba.hu/ime/2008_6/47_48.pdf
- [6] Szerkesztőségi cikk: Beszámoló Alföldi István előadásáról. IME – Az egészségügyi vezetők szaklapja, VII. évf. 5. szám, 2009. június, http://biloba.hu/ime/2009_5/50_51.pdf
- [7] Szerkesztőségi cikk: Beszámoló Hanák Péter előadásáról. IME – Az egészségügyi vezetők szaklapja, VII. évf. 5. szám, 2010. június, http://biloba.hu/ime/2010_5/54_???.pdf

A SZERZŐ BEMUTATÁSA

Dr. Hanák Péter villamosmérnök, diplomáját a Budapesti Műszaki Egyetemen (BME) szerezte 1969-ben. Szakmai pályájának legnagyobb részét a BME különböző tanszékein töltötte oktatóként, kutatóként. 1997-től 1999-ig az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság főosztályvezetője; 2000-től 2003-ig az Oktatási

si Minisztérium Kutatás-fejlesztési Helyettes Államtitkárság főosztályvezető-helyettese; 2004-től 2006-ig a Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal főosztályvezető-helyettese. Szakterületei: funkcionális programozás; beágyazott és ambiens rendszerek; kutatás-fejlesztési és innovációs szakpolitika és nemzetközi együttműködés. Jelenleg a BME Egészségügyi Mérnöki Tudásközpont igazgatója, a Neumann János Számítógép-tudományi Társaság alelnöke.

Orrhosszal az allergia előtt

Orrmonolog.hu címmel allergiaellenes, interaktív portál indult augusztus elsején, a parlagfű szezon kezdetén.

A világ egyik legnagyobb gyógyszergyártójaként számon tartott Boehringer Ingelheim által újtárra indított kezdeményezés újdonsága, hogy a fiatalokat egyre nagyobb arányban sújtó allergiával kapcsolatos információkat a korosztály számára leginkább megragadható közegben kívánják közvetíteni.

A honlap lehetőséget ad arra, hogy a téma iránt érdeklődők hozzáférjenek az allergiás nátháról szóló szakmai cikkekhez, tájékozódhassanak a gyógymódokról. Az oldal látogatói informálódhatnak az allergénkerüléssel kapcsolatos hi-tekről, tévhitekről, az allergia osztályozásáról és diagnózisáról, az allergia lépcsőzetes kezeléséről. Az allergiás náthával kapcsolatos kifejezések magyarázatát kislexikonban kereshetik meg, tudástesztet tölthetnek ki, olyan közismertebb információkat is megtalálnak, mint a pollennaptár, és az interaktivitást biztosítva feltehetik kérdéseiket allergológus szakorvosnak is.

A célcsoport hatékony felvilágosítására és tájékoztatására azért van egyre nagyobb szükség, mert a – becsülten – 2,5 millió magyar allergiás beteg jó része kezeletlen. A kór pedig a genetikai okok és a civilizációs tényezők – a dízelkorom részecskék által „megvadított” pollenszemcsék, ételszínezékek, dohányfüst – hatására a tinédzserek és a huszonévesek körében is egyre terjed. Ráadásul az ifjúkor sajátosságaiból fakadó attitűd, illetve az egészségtudatosság alacsonyabb foka, a gyógyszerekkel kapcsolatos averzió miatt a fiatal betegek ritkábban fordulnak szakemberhez. Általában már csak akkor, amikor a betegség akut tüneteit észlelik. Az elhanyagolt allergiás nátha pedig – amelynek szezonális fajtáját a köznyelv szénanáthaként emlegeti – hosszabb távon súlyos szövődményekhez, gyakran például asztmához vezethet. A fiziológiai hatásokon túl az allergiával járó alvásproblémák, a kognitív funkciók zavarai, a fáradékonyság és a teljesítmény csökkenése jelentősen rontják az életminőséget.